

Janž Snoj

 0000-0001-7461-0192

Univerzitet w Lublanie

Polska literatura dla dzieci i młodzieży w przekładach na język słoweński

Polish Children’s and Young Adult Literature in Slovenian Translations

Abstract: The article discusses the translation of Polish children’s and young adult literature into Slovenian from the beginning to the present day. The first part includes a statistical overview of all Slovenian translations of Polish works for children and young adults published in book form between 1912 and 2020. The overview provides information on the dynamics of translations, the most translated authors and works, and the most prominent translators. The second part focuses on the young adult bestseller *W pustyni i w puszczy* [*In Desert and Wilderness*] by Henryk Sienkiewicz, which is the most popular Polish work for young readers in Slovenia. The discussion of the Polish original is followed by a translational analysis of the Slovenian editions and a presentation of their reception. Both parts of the article deal with a topic that has not been studied in detail so far and fill an important gap in the research on Slovenian-Polish contacts.

Keywords: Slovenian-Polish contacts, Polish children’s and young adult literature, Slovenian translations, statistical overview, Henryk Sienkiewicz

Początki tłumaczenia polskiej literatury dla dzieci i młodzieży na język słoweński sięgają drugiej połowy XIX wieku, kiedy na słoweńskim terytorium należącym wówczas do monarchii Habsburgów doszło do znaczących zmian. Rewolucja marcowa w 1848 roku doprowadziła bowiem do zmniejszenia niemieckich wpływów politycznych i kulturowych oraz do zniesienia cenzury słowa drukowanego na słoweńskim terytorium, co przyczyniło się do szybkiego rozwoju mediów drukowanych oraz działalności wydawniczej (Dović, 2007, s. 286—288). Pierwsze przekłady polskich utworów dla dzieci i młodzieży zaczęto drukować w czasopiśmie i czytankach w latach pięćdziesiątych XIX wieku (Kocijan, Koruza, Pogačnik, 1960, s. 489—490), w 1912 roku zaś ukazało się pierwsze osobne wydanie książkowe — powieść młodzieżowa Henryka Sienkiewicza *W pustyni i w puszczy*, którą przetłumaczył Leopold Lenard (Kocijan, Koruza, Pogačnik, 1960, s. 482).

W artykule przedstawiony jest dalszy rozwój tłumaczeń polskich utworów dla dzieci i młodzieży na język słoweński. Pierwsza część obejmuje przegląd statystyczny, w którym zebrane zostały dane na temat dynamiki przekładów, najczęściej tłumaczonych autorów i utworów oraz wyróżniających się tłumaczy. Druga część poświęcona jest powieści *W pustyni i w puszczy* oraz jej słoweńskim wydaniom. Jak pokazują dane statystyczne, powieść ta stanowi nie tylko pierwszy polski tekst dla młodych czytelników, jaki został wydany po słoweńsku w odrębnej pozycji książkowej, ale też jest zdecydowanie najpopularniejszy spośród wszystkich utworów, dzięki czemu w ramach niniejszego artykułu zasługuje na szczególną uwagę.

Przegląd statystyczny tłumaczeń polskiej literatury dla dzieci i młodzieży na język słoweński

Jak dotąd nie został jeszcze opracowany przegląd statystyczny słoweńskich przekładów polskich utworów dla dzieci i młodzieży od początków po dzień dzisiejszy. Dotychczas publikowane były bowiem jedynie przeglądy bibliograficzne tłumaczeń. W przeglądach tych jednak nie uwzględniano analizy statystycznej danych (zob. np. Gruda, 2014). Można wprawdzie znaleźć pewne dane statystyczne w artykułach przekładoznawczych, lecz dotyczą one krótszego okresu (zob. np. Muszyńska-Vizintin, 2016). Niniejszy przegląd przynosi więc nowe zasoby danych na temat tłumaczeń z języka polskiego na słoweński, a także zapełnia jedną z luk w badaniach nad stosunkami słoweńsko-polskimi.

W przeglądzie uwzględniono wszystkie słoweńskie przekłady oryginalnych polskich utworów dla dzieci i młodzieży (łącznie z ich wznowieniami i wydaniem poprawionymi), które wyszły w odrębnych pozycjach książkowych od 1912 roku, kiedy wydano pierwszy przekład, do 2020 roku. Dane zostały zebrane na podstawie słoweńskiego systemu bibliograficznego COBISS (IZUM, 2021), portalu Slovenska bibliografija (NUK, 2021) oraz dotychczas wydanych bibliografii słoweńskich przekładów z języka polskiego (zob. np. Kocijan, Koruza, Pogačnik, 1960). W dalszej części tekstu zostały przedstawione wyniki analizy statystycznej uzyskanych danych.

Przegląd tłumaczeń polskiej literatury dla dzieci i młodzieży na język słoweński przedstawia tabela 1. Została ona podzielona na dwie części. W pierwszej części przytoczone są dane dotyczące całego objętego analizą okresu (1912—2020), w drugiej zaś — dotyczące poszczególnych okresów historii Słowenii na przestrzeni ostatnich 109 lat, a mianowicie okresu monarchii Habsburgów (1912—1918), pierwszej Jugosławii (1918—1945)¹, drugiej Jugosławii

¹ W okresie pierwszej Jugosławii terytorium Słowenii było częścią Państwa Słoweńców, Chorwatów i Serbów, które szybko zmieniło nazwę na Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców, a później na Królestwo Jugosławii.

(1945—1991)² oraz niepodległej Słowenii (1991—2020). Dla każdego okresu podana jest łączna liczba odrębnych wydań książkowych oraz średnia liczba wydań rocznie. Później pokazano proporcję utworów literatury pięknej w stosunku do utworów pozostałych odmian literatury, a na koniec jeszcze proporcje pomiędzy tekstami prozatorskimi, poetyckimi i dramatycznymi.

Tabela 1

Przeгляд tłumaczeń polskiej literatury dla dzieci i młodzieży
na język słoweński (1912—2020)

OKRES	1912—2020 (109 lat)							
WYDANIA	Liczba				%			
Łącznie	127				100,00			
Średnio rocznie	≈ 1				/			
Literatura piękna	104				81,89			
Inne utwory	23				18,11			
Proza	121				95,27			
Poezja	5				3,94			
Dramat	1				0,79			
OKRES	1912—1918 (6 lat)		1918—1945 (27 lat)		1945—1991 (46 lat)		1991—2020 (30 lat)	
WYDANIA	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Łącznie	1	100,00	1	100,00	35	100,00	90	100,00
Średnio rocznie	< 1	/	< 1	/	≈ 1	/	3	/
Literatura piękna	1	100,00	1	100,00	34	97,14	68	75,56
Inne utwory	0	0,00	0	0,00	1	2,86	22	24,44
Proza	1	100,00	1	100,00	30	85,71	89	98,89
Poezja	0	0,00	0	0,00	4	11,43	1	1,11
Dramat	0	0,00	0	0,00	1	2,86	0	0,00

Dane w tabeli pokazują, że przed 1945 rokiem przekładów książkowych polskich utworów dla dzieci i młodzieży było bardzo niewiele. Główną tego przyczynę stanowił fakt, że słoweński rynek książki w owym okresie dopiero zaczynał się rozwijać. Pisanie, tłumaczenie i wydawanie literatury dla dzieci i młodzieży należały do stosunkowo młodych dziedzin, które ugruntowywały się na

² W okresie drugiej Jugosławii Słoweńcy mieszkali we wspólnym państwie z Chorwatami, Serbami, Czarnogórcami, Bośniakami oraz Macedończykami. Oficjalną nazwą państwa była najpierw Demokratyczna Federacyjna Jugosławia, później Federacyjna Ludowa Republika Jugosławii, a na koniec Socjalistyczna Federacyjna Republika Jugosławii.

rynku (Błażić, 2009, s. 84). Przekłady częściej niż w formie książkowej ukazywały się w czasopiśmie (Kocijan, Koruza, Pogačnik, 1960, s. 489—520). Ponadto do 1945 roku przetłumaczono kilka utworów pierwotnie przeznaczonych dla dorosłych, jednak chętnie czytali je też młodzi. Najlepszym tego przykładem są powieści historyczne Henryka Sienkiewicza, które wydawane były po słoweńsku od lat dziewięćdziesiątych XIX wieku (Hladnik, 2009, s. 265).

Po II wojnie światowej doszło do wzrostu liczby tłumaczeń dla dzieci i młodzieży, co było skutkiem procesów instytucjonalizacji i umiędzynarodowienia na obszarze drugiej Jugosławii (Błażić, 2009, s. 84). Polskie utwory zaczęły być częściej tłumaczone, ale jeszcze nie w tak dużym zakresie jak po uzyskaniu przez Słowenię niepodległości. W ostatnich trzydziestu latach wyszło bowiem około trzy razy więcej wydań książkowych niż we wszystkich poprzednich latach łącznie. Przyczyniła się do tego najbardziej zmiana systemu politycznego i gospodarczego po uzyskaniu niepodległości, co (bezpośrednio wpłynęło na zmianę rynku książki. Po 1991 roku na przykład znacznie zwiększyła się liczba wydawnictw oraz wydawanych tytułów (Žnideršič, 1999, s. 142—143), a wydawcy zaczęli poświęcać więcej uwagi książkom dla dzieci i młodzieży niż wcześniej, gdyż okazało się, że właśnie te książki najlepiej się sprzedają (Breznik, 2003, s. 31—40).

Z danych zawartych w tabeli 1 wynika też jasno, że ponad trzy czwarte wydań polskich utworów dla dzieci i młodzieży stanowią wydania literatury pięknej, innych zaś jest mniej niż jedna piąta. Spośród literatury pięknej tłumaczona była i nadal jest przede wszystkim proza. Wiersze i dramaty dotąd były niezwykle rzadko wydawane w formie książkowej — przekłady wierszy ukazywały się głównie w czasopiśmie, przekłady dramatów zaś dokonywane były jedynie na potrzeby przedstawień i słuchowisk radiowych (IZUM, 2021). Dane te nie są zaskakujące, gdyż przypominają wyniki badań dotyczących zwyczajów czytelnictwa dzieci i młodzieży w Słowenii (zob. np. Błażić, 1995/1996).

Przegląd najczęściej tłumaczonych autorów zawiera tabela 2. Przy każdym z nazwisk autorów jest najpierw podana liczba wszystkich przekładów książkowych jego utworów, a następnie liczba wszystkich wydań, która obejmuje oprócz przekładów także wznowienia i wydania poprawione. W tabeli wyróżnieni są tylko autorzy, którzy mają przynajmniej trzy wydania. Pozostali autorzy umieszczeni są w jednej grupie u dołu tabeli.

Sądząc po liczbie wydań książkowych, największy sukces wśród polskich autorów literatury dla dzieci i młodzieży w Słowenii osiągnął Henryk Sienkiewicz. To zrozumiałe, gdyż już za swojego życia Sienkiewicz stał się zarówno w kraju, jak i za granicą najczęściej czytany polski pisarzem. Do dziś uchodzi za najbardziej znanego polskiego pisarza w historii (Markiewicz, 1996/1997, s. 214), zaraz po Stanisławie Lemie jest też drugim najczęściej tłumaczonym polskim autorem na świecie (UNESCO, 2008).

Tabela 2

Przegląd najczęściej tłumaczonych polskich autorów literatury dla dzieci i młodzieży w Słowenii (1912—2020)

Autor	Liczba tłumaczeń	Liczba wydań
Henryk Sienkiewicz (1846—1916)	2	13
Anna Onichimowska (1952—), Elżbieta Zubrzycka (1954—)	10	10
Grzegorz Kasdepke (1972—), Irena Landau (1932—)	5	5
Barbara Gawryluk (1957—), Klara Maciejewska (?)	4	4
Adam Bahdaj (1918—1985)	2	
Robert Olszewski (?)	1	
Ludwik Cichy (?), Anna Sójka (1968—), Julian Tuwim (1894—1953), Yvette Żółtowska-Darska (?)	3	3
Helena Bechlerowa (1908—1995)	2	
Inni autorzy	53	53

Oprócz nazwiska Sienkiewicza na liście znalazły się jeszcze niektóre z najbardziej znanych nazwisk współczesnej polskiej literatury dla dzieci i młodzieży, wśród których wyróżniają się pod względem liczby tłumaczeń Anna Onichimowska i Elżbieta Zubrzycka. Anna Onichimowska jest uznaną autorką literatury pięknej dla dzieci i młodzieży. Napisała dotąd ponad pięćdziesiąt utworów, które zyskały nie tylko polskich, ale też zagranicznych czytelników, ponieważ zostały przetłumaczone w sumie na dziewięć języków. Onichimowska była wielokrotnie nagradzana, między innymi w 2011 roku otrzymała nagrodę polskiej sekcji IBBY za całokształt twórczości (Onichimowska, 2021). Elżbieta Zubrzycka jest psychologiem. W 1990 roku założyła Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne i zaczęła pisać. Jest autorką ponad trzydziestu książek, a wśród nich dominują utwory literatury pięknej dla dzieci oraz podręczniki edukacyjne. Na język słoweński przetłumaczono nieco mniej niż jedną trzecią wszystkich jej tekstów (Zubrzycka, 2021).

Tytuły najczęściej tłumaczonych utworów zawiera tabela 3. Zestawiona jest dzięki zastosowaniu tych samych kryteriów co tabela 2. Jedyna różnica polega na tym, że w tabeli 2 dokładniej omówiono autorów mających przynajmniej trzy wydania, w tabeli 3 zaś przywołano utwory wydane przynajmniej dwa razy.

Jeśli porównamy dane z tabeli 3 z danymi z tabeli 2, to widać, że Sienkiewiczowi pierwsze miejsce jako autorowi cieszącemu się największą popularnością przyniosła tylko jedna książka, a mianowicie powieść *W pustyni i w puszczy*. Ten międzynarodowy bestseller jest najczęściej wydawanym polskim utworem dla młodzieży w Słowenii. Na dodatek jest to jedyny utwór, który przetłumaczono dwukrotnie i który przynajmniej raz wydano na przestrzeni wszystkich czterech okresów historii objętych przez niniejszy przegląd statystyczny. Na podsta-

wie przeprowadzonych badań oczywiste okazuje się, że z powieścią Sienkiewicza nie może się równać pod względem popularności wśród młodych słoweńskich czytelników żadna inna polska książka.

Tabela 3

Przegląd najczęściej tłumaczonych polskich utworów dla dzieci i młodzieży w Słowenii (1912—2020)

Autor	Oryginalny tytuł	Tłumaczenie	Liczba tłumaczeń	Liczba wydań
Henryk Sienkiewicz	<i>W pustyni i w puszczy</i> (1911)	<i>Skozi pustinje in puščavo</i> (1912) <i>V puščavi in goščavi</i> (1952)	2	13
Robert Olszewski	<i>Ilustrowany atlas świata</i> (2001)	<i>Slikovni atlas sveta</i> (2004)	1	4
Adam Bahdaj	<i>Uwaga! Czarny parasol!</i> (1963)	<i>Pozor! Črna marela!</i> (1967)	1	3
Helena Bechlerowa	<i>O żabkach w czerwonych czapkach</i> (1959)	<i>O žabcah v rdečih kapcah</i> (1961)	1	2
Inne utwory			105	105

Oprócz powieści Sienkiewicza po słoweńsku więcej niż raz wydano jedynie atlas dla dzieci Roberta Olszewskiego, powieść młodzieżową Adama Bahdaja oraz bajkę dla dzieci Heleny Bechlerowej. Liczne znane polskie utwory dla dzieci i młodzieży, które zostały przetłumaczone na język słoweński, nie zostały więc uwzględnione w tabeli. Z tego powodu należy wymienić tu przynajmniej niektóre z nich: *Król Maciuś Pierwszy* Janusza Korczaka, *Lokomotywa* Juliana Tuwima, *Ten obcy* Ireny Jurgielewiczowej, *Szósta klepka* Małgorzaty Musierowicz, *Córka Czarownic* Doroty Terakowskiej, *Panna Nikt* Tomasza Tryzny, *Na przykład Małgośka* Pawła Beręsewicza i *Łopianowe pole* Katarzyny Ryrych.

Nazwiska tłumaczy, którzy dokonali największej liczby przekładów, wymieniono w tabeli 4. Tabela ta zestawiona jest według tych samych kryteriów co tabela 2.

Wiodącą słoweńską tłumaczką polskiej literatury dziecięcej i młodzieżowej jest Lidija Cerk Dečman, była nauczycielka. Tłumaczy przede wszystkim literaturę piękną dla dzieci i prowadzi założone w 1993 roku Wydawnictwo Koleda, w którym ukazały się wszystkie jej przekłady (*O založbi*, 2021). Uwagę przykuwa fakt, że dokonała o ponad czterdzieści przekładów więcej niż inni tłumacze. Wyprzedziła na przykład najważniejszą słoweńską tłumaczkę polskich utworów dla dzieci i młodzieży w okresie drugiej Jugosławii, Zdenkę Škerlj Jerman, oraz najbardziej znaną współczesną tłumaczkę z polskiego na słoweński, Janę Unuk. Co

więcej, przetłumaczyła prawie połowę polskich utworów dla dzieci i młodzieży, jakie dotąd wyszły w formie książkowej.

Tabela 4

Przegląd słoweńskich tłumaczy, którzy przetłumaczyli najwięcej polskich utworów dla dzieci i młodzieży (1912—2020)

Tłumacz	Liczba tłumaczeń	Liczba wydań
Lidija Cerk Dečman (?)	51	51
France Vodnik (1903—1986)	4	14
Zdenka Škerlj Jerman (1933—2010)	8	10
Jana Unuk (1959—)	7	7
Klemen Pisk (1973—)	5	5
Sonja Kraigher (1917—1970)	4	
Staša Pavlović (1987—)	4	4
Marjan Raztresen (?)	1	
Lojze Krakar (1926—1995), Joanna Sławińska (?)	3	3
Inni tłumacze	20	21

Z przeglądu statystycznego wynika, że polska literatura dziecięca i młodzieżowa jeszcze nie jest w pełni ugruntowana na współczesnym słoweńskim rynku książki. W znacznym stopniu dlatego, że tłumaczy ją tylko jedna tłumaczka i wydaje ją tylko jedno wydawnictwo. Mimo to nie można przeoczyć faktu, że liczba przekładów od 1991 roku wzrasta o wiele szybciej niż w jakimkolwiek wcześniejszym okresie. Ten pozytywny trend zapowiada więc, że dotąd jeszcze stosunkowo skromny repertuar polskich utworów dla dzieci i młodzieży, jaki mają do dyspozycji dzisiejsi słoweńscy czytelnicy, będzie poszerzany również w przyszłości.

Powieść Henryka Sienkiewicza *W pustyni i w puszczy* w przekładach na język słoweński

Chociaż powieść *W pustyni i w puszczy* zajmuje szczególne miejsce w historii tłumaczenia polskiej literatury dziecięcej i młodzieżowej na język słoweński, to słoweńscy badacze nie poświęcili jej dotąd większej uwagi (zob. np. Štefan, 1960, s. 296—297). *W pustyni i w puszczy* z 1911 roku jest ostatnim ukończonym utworem Sienkiewicza. Tak jak w przypadku innych licznych jego utworów, również w tej powieści fikcja przeplata się z prawdziwymi zdarzeniami. Akcja toczy się w okresie wyścigu o Afrykę, tj. w okresie europejskiej kolonizacji terytoriów

afrykańskich, który trwał od lat osiemdziesiątych XIX wieku do początku I wojny światowej. Dokładniej mówiąc, tło historyczne powieści to powstanie mahdyistów przeciw egipskiej władzy podlegającej imperium brytyjskiemu. Powstanie to wybuchło w 1881 roku w Sudanie, stłumione zostało zaś osiemnaście lat później. Wznicił je przywódca religijny Muhammad Ahmad, który ogłosił się Mahdim, zbawicielem świata islamskiego (zob. Ibrahim, 1985, s. 73—78).

Główni bohaterowie powieści to czternastoletni Polak Staś i ośmioletnia Angielka Nel. Pierwsza część utworu to historia ich porwania przez zwolenników Mahdiego oraz ucieczki z niewoli. Druga część pokazuje wysiłki bohaterów, by przeżyć „w pustyni i w puszczy” i bezpiecznie wrócić do domu, co im się też w końcu udaje.

Podobnie jak pozostałe utwory Sienkiewicza, powieść szybko zdobyła popularność zarówno w Polsce, jak i w innych krajach na świecie. Czytelnicy i krytycy byli zachwyceni opisami atrakcyjnych przygód na egzotycznym kontynencie, a jeszcze bardziej chwalili wymiar edukacyjny powieści, widząc w Stasiu wzór dla wszystkich młodych ludzi (Markiewicz, 2006, s. 429—430). Główny bohater jest bowiem odważny, szlachetny i gotowy za wszelką cenę bronić Nel, nie zapomina przy tym nigdy ani o swojej ojczyźnie, ani o wierze. Jego cechy widać wyraźnie we fragmencie, gdzie zostaje przyprowadzony do Mahdiego, który domaga się, by Staś przyjął jego naukę. Mimo że główny bohater znajduje się w wielkim niebezpieczeństwie, zdecydowanie odrzuca żądanie Mahdiego: „Jestem chrześcijaninem jak mój ojciec” (Sienkiewicz, 2005, s. 100).

Jednakże do licznych pochwał z czasem dołączyły też wątpliwości, czy powieść Sienkiewicza jest na pewno odpowiednia dla dorastających czytelników. Zarzuty stały się szczególnie głośne w ostatnich dziesięcioleciach, kiedy badacze zaczęli czytać powieść w świetle studiów postkolonialnych (zob. np. Cichoń, 2004). Ich zdaniem tekst to typowy przykład literatury kolonialnej, który wyraża „jednoznacznie i bezwarunkowo poparcie dla kolonialnego wzorca” (Kłobucka, 2001, s. 251). Spojrzenie Sienkiewicza na sytuację w Afryce jest stronnictwo, ponieważ oparte na kontraście pomiędzy „dobrymi” Europejczykami a „słabymi” Afrykańczykami. W powieści Afryka jest „ziemią łez i krwi” (Sienkiewicz, 2005, s. 11), co przedstawiono jako skutek dzikiej natury jej mieszkańców. Mahdi nie walczy zatem przeciwko siłowemu wprowadzaniu obcej władzy na afrykańskich ziemiach, jednak narrator opisuje go jako „straszego proroka, grabieżcę i mordercę tylu tysięcy ludzi” (Sienkiewicz, 2005, s. 95). Jedynym rozwiązaniem dla Afrykańczyków są więc cywilizowani Europejczycy, którzy zmieniają ich kontynent w imię porządku i postępu. Nawet Staś przyczynia się do wzmacniania europejskiego wpływu w Afryce. Najpierw ratuje ciemnoskórego chłopca Kalego przed zwolennikami Mahdiego, a później powierza mu zadanie, by siebie i swoje plemię skierował na „dobrą drogę”: „Wa-hima mają czarne mózgi, ale twój mózg powinien być biały. [...] Oni są jak szakale i jak hieny — uczyn z nich ludzi [...], zmień stare, obrzydlę zwycają Wa-himów na dobre, a za to pobłogo-

sławi cię Bóg i bibi [Nel] nie powie, że Kali jest dziki, głupi i zły Murzyn” (Sienkiewicz, 2005, s. 243–244).

Obrona kolonializmu nie jest jednak jedynym kontrowersyjnym wymiarem powieści Sienkiewicza. Innym potencjalnym problemem jest fakt, że w powieści niezwykle znaczącą rolę odgrywa chrześcijaństwo, które pojawia się zarówno w ramach, jak i poza ramami ideologii kolonialnej. Z jednej strony narracja obejmuje kilka fragmentów związanych z chrystianizacją Afrykańczyków, w których wiara staje się jednym ze środków w rękach kolonizatorów, a z drugiej – wszyscy europejscy bohaterowie ze Stasiem na czele otwarcie wyrażają swoje osobiste przekonania religijne. Nawet pobieżna wiedza historyczna nie pozwala przeczyć faktu, że na przestrzeni XX wieku ukształtowały się bardzo różne postawy wobec chrześcijaństwa i religii na ogół, które określały też poglądy na to, jacy autorzy i jakie utwory są w danym społeczeństwie do przyjęcia (zob. np. Ermolaev, 1997).

Powieść *W pustyni i w puszczy* jest zatem klasycznym, choć kontrowersyjnym utworem literatury młodzieżowej, na temat którego opinie na przestrzeni lat się zmieniały i do dzisiaj pozostały podzielone. Na podstawie tego można domniemywać, że mieszane sądy o powieści w taki czy inny sposób wpłynęły też na jej tłumaczenie. Wreszcie przekłady często zawierają różnorodne manipulacje, które dostosowują oryginalny tekst do oczekiwań i ideologii kultury docelowej w danym okresie (zob. np. Lefevere, 1992). Jak wykazują dotychczasowe prace przekładoznawcze, słoweńskie tłumaczenia nie są pod tym względem żadnym wyjątkiem (zob. np. Kocijančič-Pokorn, 2012).

Powieść *W pustyni i w puszczy* została wydana po słoweńsku trzynastą razą: dwukrotnie przed II wojną światową i jedenaście razy po niej. Najpierw w 1912 roku powstało tłumaczenie Leopolda Lenarda, a w 1931 roku ukazało się jego wydanie poprawione. Powieść Sienkiewicza w 1952 roku ponownie przetłumaczył France Vodnik. Jego przekład został później dziewięciokrotnie wznowiony, a dokładnie w latach: 1964, 1968, 1970, 1974, 1975, 1978, 1980, 1982 oraz 1994. Ostatnim razem powieść wyszła w 2006 roku w formie komiksu, który został stworzony na podstawie przekładu Vodnika³.

Analiza tekstów dotyczyła porównania wszystkich potencjalnie kontrowersyjnych fragmentów polskiego oryginału z odpowiednimi fragmentami wydań słoweńskich, z wyjątkiem komiksu z 2006 roku⁴. Porównaniem objętych zostało sto osiemdziesiąt pięć fragmentów, które podzielono na dwie grupy: w pierwszej z nich znalazły się sto trzy fragmenty, w których widać wpływ ideologii kolonialnej (np. usprawiedliwianie europejskiej władzy w Afryce, podkreślanie zna-

³ Aby bibliografia na końcu artykułu nie była zbyt obszerna, zostały w niej wymienione tylko pierwsze wydania przekładu Lenarda i Vodnika.

⁴ Jako że przekład Vodnika wyszedł w formie komiksu, musiał zostać mocno skrócony i zmieniony. Tego wydania nie było można więc porównywać z oryginałem, zatem zostało wyłączone z badania.

czenia europejskiej kultury i wiary w rozwoju afrykańskiego społeczeństwa, negatywne ukazywanie Afrykańczyków), w drugiej grupie zaś znalazły się osiemdziesiąt dwa fragmenty, w których występują chrześcijańskie elementy nienależące do ram ideologii kolonialnej (np. chrześcijańskie zwroty, modlitwy, rozmowy na temat wiary).

Analiza przedwojennych wydań powieści *W pustyni i w puszczy* pokazała, że przekład Leopolda Lenarda z 1912 roku jest wierny polskiemu oryginałowi. Lenard zachował wszystkie elementy występujące w tekście źródłowym i nie zmienił jego przekazu. To samo dotyczy wydania poprawionego z 1931 roku. Przekład Lenarda został jedynie zaktualizowany językowo i poprawiony pod względem stylistycznym.

Biorąc pod uwagę sytuację Słowenii w dziesięcioleciach przed II wojną światową, można to zrozumieć. Wyścig o Afrykę nie był bowiem częstym tematem publicznych debat w ówczesnej Słowenii. Słoweńcy jako członkowie małego narodu nieodgrywającego znaczącej roli na arenie międzynarodowej, zajmowali się raczej kwestiami lokalnymi niż globalnymi. Przed 1918 rokiem na przykład na pierwszy plan wysunęła się „praca dla narodu” skierowana na promowanie słoweńskiego rozwoju politycznego, kulturalnego i gospodarczego, walkę o większą autonomię w ramach monarchii Habsburgów, zmniejszenie niemieckich wpływów oraz umacnianie relacji z innymi narodami słowiańskimi (Fischer i in., red., 2005, 1: s. 28—29). Słoweńskie społeczeństwo dowiadywało się o wydarzeniach na terytoriach afrykańskich głównie z gazet, które publikowały artykuły na podstawie zagranicznych źródeł i tylko powtarzały panujący w całej ówczesnej Europie dyskurs kolonialny (Zajc, Polajnar, 2012, s. 75).

Jeśli chodzi o chrześcijaństwo, to w okresie przed II wojną światową aż 97% Słoweńców uważało się za katolików i popierało działalność Kościoła. Ponadto katolickie partie polityczne miały wielu zwolenników, wzrastała liczba katolickich wydawnictw, gazet oraz stowarzyszeń kulturalnych, katecheza była obowiązkowym przedmiotem w szkołach itd. Religia była więc jedną z podstaw słoweńskiego społeczeństwa i naznaczała wszystkie sfery życia publicznego (Črnič i in., 2013, s. 208—210, 213—214).

Biorąc pod uwagę opisaną sytuację, nie dziwi fakt, że utwory Sienkiewicza w Słowenii odbiły się szerokim echem. Sienkiewicz „krzepił serca” słoweńskich czytelników, ponieważ był uznanym pisarzem na arenie międzynarodowej, który słał słowiańską historię, wznagał patriotyzm oraz utwierdzał tradycję chrześcijańską. Krytycy stawiali jego twórczość za wzór, jako że „zawiera wiele dobrych, wzorowych postaci; patriotom pokazuje, jak mają stawiać korzyści ojczyzny ponad korzyści osobiste, pisarzom zaś, jak mają wykorzystywać w swoich utworach przekonania religijne i świadomość religijną” (Stroj, 1894, s. 223).

Tym samym powieść *W pustyni i w puszczy* została przyjęta z entuzjazmem. Podobnie jak Polacy, Słoweńcy również podkreślali fakt, że Sienkiewicz mistrzowsko „połączył *utile cum dulci*” (Vrtovec, 1913, s. 35), gdyż w ramach atrak-

cyjnej historii przedstawił „owoce swojego wieloletniego studium [...] nad Afryką” oraz „cudowną i oryginalną dziecięcą duszę” (Vrtovec, 1913, s. 35). Obaw, że jakiś fragment mógłby być szkodliwy dla młodych czytelników, nie było. Wręcz przeciwnie, za największą zaletę powieści uznano jej aspekt edukacyjny, ponieważ nie było rozbieżności między przekazem powieści a poglądami dominującymi wówczas w słoweńskim społeczeństwie. Z tego właśnie powodu pierwsze dwa słoweńskie wydania mogły wyjść bez jakichkolwiek „poprawek”, a powieść została uznana za jedną z najlepszych „spośród tych, których celem jest budzenie wśród młodzieży rycerskiego i wojowniczego ducha oraz wychowanie jej do patriotyzmu” (Lenard, 1917, s. 69).

Analiza powojennych wydań powieści Sienkiewicza przyniosła zupełnie inne wyniki. Najpierw stało się jasne, że w tych wydaniach przekład France’a Vodnika nie występuje zawsze w tej samej formie, choć dane bibliograficzne tego nie ujawniają. Dopiero analiza tekstów pokazała, że przekład Vodnika ma w rzeczywistości trzy wersje: pierwsza była wykorzystana w wydaniu z 1952 roku, druga — w wydaniach z lat: 1964, 1968, 1974, 1978, 1980, 1982 i 1994, a trzecia — w wydaniach z lat: 1970 i 1975. Należy zwrócić uwagę na to, że prawie na pewno tłumacz nie był za to odpowiedzialny. Wydanie z 1952 roku zawiera bowiem informację, że przekład został zmieniony przez redaktorów (Sienkiewicz, 1952, s. 410), którzy najprawdopodobniej zrobili to samo też w przypadku wszystkich innych wydań.

Wersje przekładu Vodnika różnią się między sobą przede wszystkim liczbą ingerencji w tekst docelowy. Najwięcej można ich dostrzec w pierwszej wersji. Z jednej strony pominiętych lub zmienionych w niej zostało siedem ze stu trzech fragmentów związanych z ideologią kolonialną. Ich wspólnym mianownikiem jest to, że usunięte z nich zostały wszystkie odniesienia do chrystianizacji. Z drugiej zaś strony doszło do przesunięć tłumaczeniowych też w przypadku trzydziestu trzech z osiemdziesięciu jeden fragmentów obejmujących chrześcijańskie elementy spoza kontekstu ideologii kolonialnej. Przyjrzyjmy się tutaj trzem charakterystycznym przykładom:

- (1) Staš dowiedział się na miejscu, że Kali cieszy się dobrym zdrowiem, że władza, pod protektoratem angielskim, całą krainą na południe od Jeziora Rudolfa i że **sprowadził misjonarzy, którzy szerzą** wśród dzikich miejscowych szczepów **chrześcijaństwo**.

Sienkiewicz, 2005, s. 279

Tu je Stanko izvedel, da je Kali pri dobrem zdravju, da vlada pod angleškim pokroviteljstvom vsej pokrajini južno od Rudolfovega jezera in da **vneto širi omiko** med tamkajšnjimi divjaškimi rodovi.

Sienkiewicz, 1952, s. 398

Przekład: Staš dowiedział się na miejscu, że Kali cieszy się dobrym zdrowiem, że władza, pod protektoratem angielskim, całą krainą na południe

od Jeziora Rudolfa i że **gorliwie szerzy ogładę** wśród dzikich miejscowych szczepów.

Sienkiewicz, 1952, s. 398

(2) A dzielny chłopak, nieodrodny potomek **obrońców chrześcijaństwa**, [...] stał z podniesioną głową [...]. — Jestem **chrześcijaninem** jak mój ojciec...

Sienkiewicz, 2005, s. 100

A pogumni deček, vredni potomec **swojih prednikov**, [...] je stal z glavo pokonci [...]. »Jaz sem **to** kar moj oče ...«

Sienkiewicz, 1952, s. 143—144

Przekład: A dzielny chłopak, nieodrodny potomek **swich przodków**, [...] stał z podniesioną głową [...]. — Jestem **taki sam** jak mój ojciec...

Sienkiewicz, 1952, s. 143—144

(3) Niech ją **Bóg błogosławi** [...].

Sienkiewicz, 2005, s. 34

»**Dosti sreče** ji želim [...].«

Sienkiewicz, 1952, s. 49

Przekład: — Życzę jej **dużo szczęścia** [...].

Sienkiewicz, 1952, s. 49

W drugiej wersji przekładu Vodnika można znaleźć mniej ingerencji w tekst docelowy: jeśli chodzi o pierwszą grupę analizowanych fragmentów, nie ma różnic między pierwszą a drugą wersją; jeśli chodzi o drugą grupę, w drugiej wersji pominiętych lub zmienionych zostało osiem fragmentów, to znaczy mniej niż w pierwszej wersji. Trzecia zaś wersja jest — w porównaniu z poprzednimi dwoma — jedyną, w przypadku której nie można zauważyć żadnych „poprawek”.

Z dziesięciu powojennych wydań powieści *W pustyni i w puszczy*, które objęte zostały analizą, cenzurowanych było aż osiem. W wydaniu z 1952 roku cenzurowanych było około jednej czwartej wszystkich analizowanych fragmentów, a w pozostałych siedmiu — jedna dziesiąta. Uzyskane wyniki pokazują jasno, że stosunek do powieści Sienkiewicza w okresie powojennym się zmienił. Zmiana ta spowodowana była zaistnieniem nowej sytuacji, kiedy Słowenia w 1945 roku stała się jedną z sześciu republik socjalistycznej Jugosławii.

Z jednej strony dyskurs kolonialny w owym czasie nie był już aprobowany, gdyż nie szedł on w tym samym kierunku, co jugosłowiańska polityka zagraniczna. Kiedy doszło do konfliktu Tity ze Stalinem w 1948 roku, ponieważ Tito nie chciał, by Jugosławia była w orbicie wpływów Związku Radzieckiego, Jugosławia musiała szukać nowych sojuszników. Z tego powodu w 1961 roku Tito odegrał jedną z głównych ról w zakładaniu Ruchu Państw Niezaangażowanych. Ruch ten łączył państwa, które w czasie zimnej wojny nie chciały należeć ani do zachodniego ani do wschodniego bloku. W związku z tym, że znalazło się wśród

nich wiele byłych kolonii, ruch także odrzucał imperializm, kolonializm i rasizm (Fischer i in., red., 2005, 2: s. 984—986).

Z drugiej strony Jugosławia przejęła od Związku Radzieckiego ideologię antyreligijną, z której nie zrezygnowała nawet po konflikcie Tity ze Stalinem. W Słowenii wrogiem dla władzy stał się przede wszystkim Kościół katolicki. Ogłoszony on został organizacją reakcyjną, która broni nienaukowych mrzonek i hamuje postęp społeczeństwa. Z tego powodu władza starała się zniszczyć wszechstronny wpływ, jaki Kościół miał w okresie przedwojennym. Naciski były najsilniejsze w pierwszych latach po wojnie, a od lat sześćdziesiątych partia powoli stawała się bardziej tolerancyjna w kwestiach religii (Fischer i in., red., 2005, 2: s. 852—854, 952—956, 1049—1052).

Rząd socjalistyczny szerzył swoje oficjalne poglądy również poprzez książki. Po 1945 roku przestały w związku z tym działać w Słowenii niemalże wszystkie przedwojenne wydawnictwa, a na ich miejsce powstały wydawnictwa należące do państwa. Zarządzane były one przez członków partii, którzy najpilniej monitorowali wydawanie literatury dla dzieci i młodzieży, gdyż wychowanie młodych w duchu socjalizmu było jednym z priorytetów nowej władzy. Najsurowszy nadzór miał miejsce bezpośrednio po wojnie, a po zniesieniu Agitpropu w 1952 roku stał się łagodniejszy (Kocijančič-Pokorn, 2012, s. 26—27, 143—147).

Co ciekawe, młodzi czytelnicy pomimo zmian sytuacji w powojennej Słowenii Sienkiewicza wciąż zaliczali do swoich ulubionych autorów (Mahnič, 1955/1956, s. 293—294). Co więcej, poczytność powieści *W pustyni i w puszczy* nie spadła, wręcz sądząc po liczbie powojennych wydań nawet wzrosła. Jednakże powieść nie była nadal „niewinnym” młodzieżowym bestsellerem, który można byłoby czytać tak, jak przed wojną. Zanim młodzi dostali tę powieść do rąk, należało ją dostosować do celów powstającego społeczeństwa socjalistycznego.

Na podstawie tego, co zostało wcześniej powiedziane, może dziwić, że w powojennych wydaniach powieści Sienkiewicza elementy ideologii kolonialnej — z wyjątkiem chrystianizacji — pozostały nietknięte. Jednak nie znaczy to jeszcze, że nie były one sporne, o czym świadczą przedmowy France’a Vodnika i Iztoka Ilicha (pierwsza została opublikowana w wydaniach z lat 1964, 1968 i 1980, a druga — w wydaniach z lat 1974, 1978, 1982 i 1994). Z jednej strony zarówno Vodnik, jak i Ilich powtarzają opinie przedwojennych krytyków, że Sienkiewicz słusznie jest uznawany za „wielkiego mistrza słowa” (Ilich, 1974, s. 163) i że w jego powieści, „przenikniętej [...] heroicznym i patriotycznym zapalem, [...] w całej swej mocy twórczej wyjawiona jest niewyczerpana wyobraźnia pisarska” (Vodnik, 1964, s. 343). Z drugiej zaś strony autorzy przedmów ostrzegają, że największą wadą powieści jest jednostronny obraz stosunków europejsko-afrykańskich, który był typowy w czasach Sienkiewicza, a teraz należy go traktować z dystansem krytycznym. Mimo to zachęcają czytelników do tolerancji wobec powieści, gdyż Sienkiewicz był „tylko człowiekiem swojej epoki” (Ilich, 1974, s. 162). Dyskurs kolonialny Sienkiewicza był zatem problematyczny, ale

jednak nie w takim stopniu, by trzeba było go usunąć z tłumaczenia. Słowenia nie była przecież nigdy mocarstwem kolonialnym ani nie miała bliskich stosunków z Afryką, stąd na przygotowywaniu powojennych wydań zaważyła najwidoczniej opinia, że tematyka kolonialna jest nazbyt „egzotyczna”, by mogła rzeczywiście szkodzić młodym odbiorcom.

Zupełnie inaczej sytuacja wyglądała w przypadku chrześcijańskich elementów powieści Sienkiewicza. Tolerowanie ich przestało już być możliwe, ponieważ chrześcijaństwo było w słoweńskim społeczeństwie zakorzenione nieporównywalnie bardziej niż ideologia kolonialna. Pierwsza i druga wersja przekładu Vodnika odzwierciedlają więc walkę władzy socjalistycznej przeciwko religii. Skutki tej walki są w pierwszej wersji bardziej widoczne niż w drugiej, gdyż pierwsza powstała w okresie Agitpropu, a druga pojawiała się w wydaniach począwszy od lat sześćdziesiątych, kiedy naciski partii zaczęły stopniowo maleć. Obie wersje zostały zatem w mniejszym lub większym stopniu „poprawione” ideologicznie. W cenzurowanych wydaniach europejscy bohaterowie Sienkiewicza wydają się całkowicie swobodni, o ile nie zaczynają wyrażać swoich przekonań religijnych albo nawracać Afrykańczyków. Co więcej, odniesienia do chrystianizacji zostały w niektórych przypadkach zamienione na świeckie elementy ideologii kolonialnej, które co prawda były kontrowersyjne, ale w rzeczywistości — co najważniejsze — nie miały związku z religią. Z tego powodu Europejczykom stanowczo zabroniono chrystianizować, a pozwolono im zamiast tego swobodnie szerzyć ogłędę. Wnioski te potwierdzają wyniki dotychczasowych badań dotyczących tłumaczenia literatury dla dzieci i młodzieży w okresie drugiej Jugosławii: głównym celem ideologicznych ingerencji było chrześcijaństwo, gdyż rząd widział w nim największe niebezpieczeństwo dla dorastających czytelników (Kocijančič-Pokorn, 2012, s. 139—140).

Wydaje się, że niecenzurowana trzecia wersja przekładu Vodnika obala wcześniejsze wnioski, ale tak nie jest. Wersja ta pojawiła się bowiem w jedynych dwóch powojennych wydaniach, które wyszły w kolekcji przeznaczonej dla dorosłych czytelników. Literatura dla dorosłych była cenzurowana znacznie rzadziej niż literatura dla dzieci i młodzieży, ponieważ rząd socjalistyczny uważał, że „poprawione” ideologicznie książki mogą mieć o wiele większy wpływ na młodszych pokoleniach niż na starszych (Kocijančič-Pokorn, 2012, s. 140—141).

Na koniec należy dodać, że cenzurowane wydania powieści *W pustyni i w puszczy* wciąż są dostępne dla słoweńskich czytelników, którzy nie zdają sobie sprawy z tego, co stało się z przekładem Vodnika w okresie drugiej Jugosławii, gdyż wszystkie „poprawki” redaktorskie są ukryte i rozpoznać je można jedynie po wnikliwym porównaniu oryginalnego tekstu z docelowym. Ze względu na dużą liczbę cenzurowanych wydań można nawet dojść do wniosku, że większość młodych czytelników miała w rękach właśnie jedno z nich, co znaczy, że w rzeczywistości nie poznali fabuły i bohaterów swojego ulubionego polskiego utworu we wszystkich ich (nie)kontrowersyjnych wymiarach. Powieść Sienkie-

wicza dołącza więc do grona innych licznych utworów dla dzieci i młodzieży, w przypadku których sprawdziło się to, co w 1946 roku przepowiedział jeden z najbardziej wpływowych powojennych polityków słoweńskich, Ivan Maček: „Ideologiczna walka przeciw uprzedzeniom wierzących będzie długa i ostra” (cyt. za: Kocijančič-Pokorn, 2012, s. 141).

Literatura

- Blažič M., 1995/1996, *Bralni in pisni interesi v slovenskih osnovnih šolah*, „Jezik in slo-
vstvo”, nr 3, s. 149—156.
- Blažič M., 2009, *Infrastruktura slovenske mladinske književnosti*, w: Stabej M., red.,
Infrastruktura slovenščine in slovenistike, Ljubljana, s. 83—87.
- Breznik M., 2003, *Učinki založniške industrije in bralne kulture*, „Knjižnica”, nr 4,
s. 23—49.
- Cichoń A., 2004, *W kręgu zagadnień literatury kolonialnej — „W pustyni i w puszczy”*
Henryka Sienkiewicza, „ER(R)GO”, nr 1, s. 91—108.
- Črnič A. i in., 2013, *Religious Pluralisation in Slovenia*, „Teorija in praksa”, nr 1, s. 205—
232.
- Dovič M., 2007, *Slovenski pisatelj: razvoj vloge literarnega proizvajalca v slovenskem lite-
rarnem sistemu*, Ljubljana.
- Ermolaev H., 1997, *Censorship in Soviet Literature, 1917—1991*, Lanham.
- Fischer J. i in., red., 2005, *Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija*
do mednarodnega priznanja Republike Slovenije 1848—1992, 2 t., Ljubljana.
- Gruda M., 2014, *Bibliografija przekładów literatury polskiej w Słowenii w latach 2007—*
2012, „Przekłady Literatur Słowiańskich”, nr 2, s. 453—494.
- Hladnik M., 2009, *Slovenski zgodovinski roman*, Ljubljana.
- Ibrahim H.A., 1985, *African Initiatives and Resistance in North-East Africa*, w: Boahen
A.A., red., *Africa under Colonial Domination 1880—1935*, Paris, s. 63—86.
- Ilich I., 1974, *O pisatelju in njegovem delu*, w: Sienkiewicz H., *V puščavi in goščavi*, t. 2,
Vodnik F., przeł., Ljubljana, s. 160—163.
- Klobucka A., 2001, *Desert and Wilderness Revisited: Sienkiewicz’s Africa in the Polish*
National Imagination, „The Slavic and East European Journal”, nr 2, s. 243—259.
- Kocijan G., Koruza J., Pogačnik J., 1960, *Bibliografski pregled slovenskih prevodov iz polj-
ske književnosti*, w: Štefan R., *Poljska književnost*, Ljubljana, s. 473—536.
- Kocijančič-Pokorn N., 2012, *Post-Socialist Translation Practices: Ideological Struggle in*
Children’s Literature, Amsterdam.
- Lefevere A., 1992, *Translation, Rewriting, and the Manipulation of Literary Fame*, Lon-
don.
- Lenard L., 1917, *Henryk Sienkiewicz*, „Dom in svet”, nr 1—2, s. 67—69.
- Mahnič J., 1955/1956, *Domače branje naših dijakov*, „Jezik in slovstvo”, nr 10, s. 293—
298.
- Markiewicz H., 1996/1997, *Sienkiewicz Henryk Adam*, w: tenże, red., *Polski słownik bio-
graficzny*, t. 37, Warszawa—Kraków, s. 203—216.

- Markiewicz H., 2006, *Pozytywizm*, Warszawa.
- Muszyńska-Vizintin A., 2016, *Przekłady literatury polskiej w Słowenii w 2015 roku*, „Przekłady Literatur Słowiańskich”, nr 2, s. 187—198.
- Sienkiewicz H., 1912, *Skozi pustinje in puščavo: roman iz Mahdijevih časov*, Lenard L., przeł., Ljubljana.
- Sienkiewicz H., 1952, *V puščavi in goščavi*, Vodnik F., przeł., Ljubljana.
- Sienkiewicz H., 2005, *W pustyni i w puszczy*, Kraków.
- Stroj A., 1894, *Z ognjem in mečem*, „Dom in svet”, nr 7, s. 222—223.
- Štefan R., 1960, *Poljska književnost*, Ljubljana.
- Vodnik F., 1964, *Henrik Sienkiewicz*, w: Sienkiewicz H., *V puščavi in goščavi*, Vodnik F., przeł., Ljubljana, s. 342—344.
- Vrtovec V., 1913, *Skozi pustinje in puščavo*, „Dom in svet”, nr 1, s. 35—36.
- Zajc M., Polajnar J., 2012, *Naši in vaši: iz zgodovine slovenskega časopisnega diskurza v 19. in začetku 20. stoletja*, Ljubljana.
- Žnideršič M., 1999, *Vpliv države na slovensko založništvo 1945—1999*, w: Žnideršič M., Podmenik D., Kocijan G., red., *Knjiga in bralci IV*, Ljubljana, s. 115—160.

Źródła internetowe

- IZUM, 2021, COBISS, <https://www.cobiss.si/> [data dostępu: 28.02.2021].
- NUK, 2021, *Slovenska bibliografija*, <http://sb.nuk.uni-lj.si/> [data dostępu: 28.02.2021].
- O založbi, 2021, <https://www.koleda.si/?page=novica&id=44> [data dostępu: 28.02.2021].
- Onichimowska A., 2021, *O mnie*, <http://www.annaonichimowska.pl/index.html> [data dostępu: 28.02.2021].
- UNESCO, 2008, *Index Translationum*, <http://www.unesco.org/xtrans/bsstatlist.aspx?m=11> [data dostępu: 28.02.2021].
- Zubrzycka E., 2021, *O mnie*, <https://elzbietazubrzycka.pl/o-mnie/> [data dostępu: 28.02.2021].

Tłumaczenie z języka słoweńskiego na język polski: Joanna Bielak

Janž Snoj — magister literatury porównawczej i polonistyki. Jest doktorantem i asystentem w Instytucie Przekładoznawstwa na Wydziale Filozofii w Lublanie oraz przygotowuje pracę doktorską na temat tłumaczenia polskich powieści na język słoweński od drugiej połowy XIX wieku po dzień dzisiejszy. Publikuje artykuły z dziedziny literaturoznawstwa i przekładoznawstwa, które skupiają się głównie na literaturze polskiej oraz stosunkach słoweńsko-polskich, a także tłumaczy z języka polskiego na słoweński.

e-mail: janz.snoj@ff.uni-lj.si

Joanna Bielak — tłumaczka, laureatka nagrody XIV Premi Jordi Domènech de Traducció de Poesia za *Chwilę* Wisławy Szymborskiej, autorka sztuk teatralnych *El botí* i *Algoritymy*, eseju *O przynależności*. *Katalonia wczoraj i dziś* oraz poezji.